

Ministerie van Financiën
T.a.v. Excellentie Mw. S.A.M. Kaag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Ingediend per e-mail/website

Betreft: Reactie op het conceptwetsvoorstel Wet stelsel kredietregistratie

Kenmerk: VvKi - 20230704

Utrecht, 1 september 2023

Excellentie,

De Vereniging van Kredietinformatiebureaus (VvKi) is opgericht in 1975 en is de branchevereniging van bedrijven, gespecialiseerd in het maken van (kredietwaardigheid)profielen voor hun klanten. De leden van de vereniging hebben tot doel het voorkomen van problematische schulden bij consumenten en het beperken van betalingsrisico's bij hun opdrachtgevers. Hiervoor werken zij samen met andere marktpartijen, overheid en andere publieke organisaties.

De leden zijn van mening dat de opstellers van het wetsvoorstel (te) weinig kennis hebben van (het belang van) een goed en open kredietinformatiestelsel. Hierdoor wordt het risico op niet betalen door debiteuren vergroot en worden kansen ter voorkoming van problematische schulden onvoldoende benut.

Namens de VvKi danken wij u voor de geboden gelegenheid te mogen reageren op het conceptwetsvoorstel Wet stelsel kredietregistratie. Met deze reactie spreken wij waardering uit voor het feit dat u de branche in de volledige breedte betreft bij de totstandkoming van deze (nadere) regelgeving. Dit document geeft de positie weer van het VvKi op de voorgestelde Wet op Kredietregistraties.

Algemeen

De VvKi erkent vanzelfsprekend het belang van adequate kredietregistratie(s) en artikel 4:32 Wft schrijft reeds voor dat een kredietaanbieder moet deelnemen aan een stelsel van kredietregistratie. De branche vraagt al jaren aandacht voor het gegeven dat alleen BKR als private organisatie wordt genoemd als een stelsel van kredietregistratie. In dit kader heeft de Autoriteit Consument en Markt (ACM) in 2019 bij veel van onze leden een informatieverzoek gedaan. Daaraan hebben de betreffende leden (uiteraard geheel onafhankelijk) meegewerkt en zijn er oplossingsrichtingen aangedragen voor het creëren van een gelijk speelveld. Deze aanbevelingen en de zienswijze van de ACM worden niet meegenomen in het nieuwe wetsvoorstel waardoor een compleet beeld en een breed gedragen marktvisie vooralsnog ontbreekt.

VvKi

Secretariaat: Computerweg 22 • 3542 DR Utrecht • Tel. (0346)558055 • E-mail: info@vvki.nl • www.vvki.nl

De verschillende bedrijven die naast BKR actief zijn in Nederland hebben een belangrijke rol in het creëren van waarde ter voorkoming van overkreditering en problematische schulden. Onze kredietinformatiebureaus opereren al decennialang en zijn van belang:

- Voor consumenten: het voorkomen van overkreditering en het beschermen tegen mogelijke financiële problemen. Het geven van toegang tot financiële producten.
- Voor bedrijven: het voorkomen van betalingsachterstanden door consumenten die al financiële problemen hebben, of in financiële problemen dreigen te komen. Het beheersen van betalingsrisico's is een belangrijk instrument om de consumenten/verkoop prijs onder controle te houden.
- Voor de maatschappij: minder overkreditering betekent minder (problematische) schulden bij consumenten, hierdoor minder maatschappelijke kosten (in het kader van de schuldhelpverlening en andere hulpverlening die gepaard gaat met schuldenproblematiek). Het beheersen van verliesrisico's leidt ook tot minder verliesrisico's bij bedrijven en dus minder kans op faillissementen (met alle maatschappelijke kosten die hiermee gepaard gaan).

In de Memorie van Toelichting (MvT) wordt gemeld dat het huidige stelsel, waarbij overigens slechts BKR met naam wordt genoemd, zijn doel dient. Dat alleen het BKR wordt genoemd geeft aan dat er onvoldoende is kennisgenomen van hoe de markt op dit moment werkt en welke partijen er in het veld actief zijn en opereren. De VvKi, en haar leden kunnen beamen dat:

- Het aandeel van Wft producten (consumptief krediet) en de daaraan gerelateerde CKI toetsingen slechts een relatief klein deel uitmaakt van het totaal aantal krediettoetsingen die door onze leden voor haar opdrachtgevers worden verricht.
- De binnen de Wft voorgeschreven toetsingen en de zelfregulering via de NVB/VFN norm (inkomsten/lasten toets bijvoorbeeld) in combinatie met de verplichte check op CKI en registratie, zorgen ervoor dat vooral in onvoorzienbare en onvoorspelbare life time events (werkloosheid, scheiding, overlijden, ziekte etc.) achterstanden ontstaan op Wft producten.
- Het probleem van overkreditering en daarmee ontstaan van (mogelijk) problematische schulden, zit vooral in vorderingen die niet Wft gereguleerd zijn. Dit zijn in veel gevallen schulden bij de overheid zelf, schulden op vaste lasten, aankopen van consumenten bij private ondernemingen.

Als de intentie van het wetsvoorstel is om louter en alleen wijzigingen door te voeren op de activiteiten van het BKR, dan verzetten wij ons tegen opnemen van artikel 5.2. Met name de onduidelijkheid van dit artikel biedt immers te veel onzekerheden voor de continuïteit van de toekomstige activiteiten van de andere kredietinformatiebureaus en andere partijen werkzaam ter voorkoming van problematische schulden en overkreditering. Het wetsvoorstel verstoort de marktwerking verder, het belemmert innovatie en een open financiële marktwerking. In ieder geval vragen wij aan de Minister meer duidelijkheid in tekst of toelichting van de definitieve wet hoe zij ziet dat de marktwerking juist wordt bevorderd en een open financiële marktwerking wordt gestimuleerd.

Een groot risico zien we ook in artikel 5.2 dat via Algemene Maatregel van Bestuur (AMVB) op relatief eenvoudige wijze, zonder het volledige parlementaire en wetgevingsproces te doorlopen, andere databronnen kan toegevoegen. Hiermee creëert de overheid, via BKR en met een wettelijke grondslag, een mogelijke toekomstige situatie als "Big Brother is watching you" daar deze wet een "sliding scale" effect kan hebben waardoor de gegevensregistratie in de loop der tijd verder gaat dan gewenst. Willen we dit in Nederland? Temeer daar in 2008 en 2009 het College Bescherming Persoonsgegevens geen

VvKi

Secretariaat: Computerweg 22 • 3542 DR Utrecht • Tel. (0346)558055 • E-mail: info@vvki.nl • www.vvki.nl

wettelijke basis zag voor een Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS). Daarbij komt dat het toevoegen van gegevens direct invloed heeft op de toegang tot financiële producten en middelen voor de Nederlandse consument.

Een van de argumenten om het BKR een wettelijk kader te geven betreft gegevensminimalisatie. Echter wordt er ook gesproken over het toevoegen van extra gegevensbronnen en inmiddels wordt er ook gesproken over het toevoegen van BSN-nummers en geeft artikel 5.2 de kapstok om hierin nog verder te gaan. Het staat hoe dan ook haaks op de argumentatie met betrekking tot gegevensminimalisatie. Er zijn recente voorbeelden waarbij de overheid onnodig gegevens verzamelt of verkeerd gebruik maakt hiervan.

BKR zal daarbij verantwoordelijk worden voor de afhandeling van vele klachten van mensen met een (onterechte) notering, waar de betreffende consument het niet mee eens is en/of waardoor de consument geen toegang heeft tot een financieel of ander product, echter de effectieve rechtsmiddelen zoals gewaarborgt in de AVG worden met deze wet onnodig gecompliceerd waardoor consumenten alleen met veel meer moeite en hogere kosten hun recht kunnen halen. Dit kan tot gevolg hebben dat de consument hierdoor in een onmogelijke conflictsituatie komt met BKR wat vervolgens tot dure rechtszaken kan leiden, wat zeker voor kwetsbare consumenten een extra drempel opwerpt, als gevolg waarvan zij juist in een moeilijke financiële positie terechtkomen.

Kredietregistratie als wettelijke taak en aanwijzing BKR

De VvKi ziet niet de voordelen van het onderbrengen van kredietregistratie als overheidstaak, onder het argument dat dit een wettelijke taak zou moeten worden. Ook ziet de VvKi niet het voordeel van het onderbrengen van deze taken bij slechts één organisatie, welke dan BKR zou moeten zijn. De overheid creëert hiermee een onnodige monopoliepositie en verstoort marktwerking en een gelijk speelveld.

Wanneer BKR middels invoering van deze nieuwe wetgeving gaat aangeven dat een consument een betalingsprobleem heeft of in het verleden heeft gehad zullen marktpartijen minder of niet bereid zijn dit financiële risico te negeren, wat tot gevolg heeft dat BKR als enige door de overheid erkende partij in een te grote mate gaat bepalen wie nog wel en wie niet meer toegang hebben tot krediet of andere financiële (lenings)producten.

Dit geeft een zeer onwenselijke situatie voor veel kwetsbare consumenten. Dit zal nog verder toenemen wanneer het aantal gegevensbronnen, en daarmee partijen die toegang hebben, verder toeneemt. In de huidige situatie is er een mogelijkheid, om ondanks een negatieve registratie bij één van onze leden, zaken te doen met klanten die niet met deze partij werken, de consument kan zich dus (tot zekere hoogte) flexibel bewegen op de kredietmarkt. Hier gaat een didactische werking van uit en geeft consumenten toegang tot de markt, ondanks een negatieve registratie bij één van onze leden. Met de voorgestelde monopoliepositie van BKR als kredietbureau, waarbij op den duur meerdere bronnen worden aangesloten, kan een consument uiteindelijk geen kant meer op.

In de voorgestelde wet wordt ook geregeld dat BKR verder geen diensten meer mag aanbieden waarbij gegevens worden verrijkt, zogenaamde "Value Added Services (VAS)". Dit moet misbruik van de monopoliepositie van het BKR voorkomen en innovatie en een open financieel systeem bevorderen. Echter, het huidig voorstel bevat niet of nauwelijks waarborgen en garanties. Het voorstel zal hier dus meer detaillering over moeten verschaffen om misbruik van deze monopolie c.q. machtspositie van het BKR effectief te voorkomen.

Graag ziet de VvKi een verdere verdieping hoe deze "Value Added Services" diensten kunnen worden aangeboden en wie dit vervolgens kan doen en onder welke voorwaarden.

VvKi

Secretariaat: Computerweg 22 • 3542 DR Utrecht • Tel. (0346)558055 • E-mail: info@vvki.nl • www.vvki.nl

BKR als enig stelsel

De VvKi stelt ook kritische vragen bij de vanzelfsprekendheid en de argumenten waarmee BKR als enig stelsel van kredietregistratie wordt aangewezen. Cursief weergegeven de argumentatie, gevolgd door onze opmerkingen daarover:

“Als er meerdere stelsels van kredietregistraties bestaan, hebben kredietaanbieders de keuze(...)”.

Dit is per definitie niet verkeerd voor de deelnemende bedrijven en ook niet voor de consument. Daarbij moet gekeken worden naar landen waar meerdere stelsels succesvol naast elkaar opereren; de toegevoegde waarde blijft geleverd worden. Er zijn nu al meerdere registraties in credit management die prima onafhankelijk van elkaar opereren. Ook hier zou de nieuwe wet in moeten voorzien en ook dit in regelgeving vastleggen.

“Dit zou concurrentie tot gevolg kunnen hebben wat kan leiden tot innovatie”.

Het huidige stelsel met alleen BKR als private organisatie genoemd als een stelsel van kredietregistratie heeft geleid tot onvoldoende innovatie. We lichten als branche graag toe hoe bijvoorbeeld innovatie op basis van de mogelijkheden van PSD2 kunnen resulteren in een efficiënte inkomens-lastentoets, zonder dat daarvoor een centrale database met alle kredieten een wettelijke grondslag hoeft te krijgen.

“Kredietaanbieders zouden bij verschillende stelsels moeten controleren.....”

Verschillende bedrijven doen dit nu al, in algemeenheid vinden bedrijven en overheid het prettig niet van één partij afhankelijk te zijn. Als er concurrentie is kan dit ook een betere prijs geven en daarmee indirect ook een voordeel voor de consument geven. Monopolisten worden nauwelijks gestimuleerd om het product te verbeteren omdat concurrentie op de markt ontbreekt. Over het algemeen zullen de prijzen onder een monopolie veel hoger liggen dan onder een concurrentie marktform.

“Een dergelijk systeem kan het risico op datalekken vergroten(...)”

Wat is dan het vergrote risico? Professionele partijen, i.e. private partijen zijn in de regel goed georganiseerd op dit gebied en nemen hun verantwoordelijkheid ook door het grote afbraakrisico. Er is geen bewijs of aanleiding om aan te nemen dat de overheid dit beter doet.

“Natuurlijke personen moeten bij meerdere stelsels opvragen of zij al dan niet geregistreerd staan”

Dit is op dit moment al meer dan afdoende geregeld binnen de AVG. Alle partijen, dus ook BKR, dienen te voldoen aan deze verordening en regelgeving. Bij voldoende transparantie binnen de branche, en een gelijk speelveld, is het voor de consument duidelijk wanneer en bij welk stelsel een toetsing wordt gedaan en hoe dit vervolgens wordt geregistreerd. Ieder bedrijf maakt melding aan de consument voordat en wanneer er een achterstandregistratie plaatsvindt en in welke kredietinformatiebureaus. De AVG is hier duidelijk in: het gerechtvaardigd belang, namelijk het voorkomen van overkreditering is hierbij de norm, te samen met voldoende transparantie zorgen ervoor dat de consument weet bij wie zij moet zijn. Dit geldt en voldoet ook prima voor het BKR in het huidige stelsel.

De AVG voorziet standaard al in voldoende waarborgen, echter in de nieuw beoogde wet is er minder bescherming voor de consument. Op grond van artikel 40 van de AVG kunnen organisaties via een gedragscode afspraken maken hoe regels en verplichtingen nagekomen dienen te worden. De AP is binnen de AVG belast met toezicht en tegelijkertijd ook belast met de goedkeuring op gedragscodes. Een gedragscode voor de bestaande kredietinformatiebureaus, waarin ook BKR betrokken wordt, is een betere oplossing dan het huidige wetsvoorstel.

VvKi

Secretariaat: Computerweg 22 • 3542 DR Utrecht • Tel. (0346)558055 • E-mail: info@vvki.nl • www.vvki.nl

Dat continuïteit gewaarborgd dient te zijn, vind de VvKi ook belangrijk. Dit staat er niet aan in de weg dat de overheid, ook in het kader van de Mededingingswet, meer onderzoek kan doen naar alternatieve stelsels van kredietregistraties en dus niet zomaar het BKR aanwijst als “publieke” monopolist. De zienswijzen van de direct toezichthoudende autoriteiten, AFM en ACM, lijkt ook te ontbreken in de Memorie van Toelichting van dit wetsvoorstel.

Algemene verordening gegevensbescherming

Binnen de AVG is het recht op verwijdering geregeld en de bestaande kredietinformatiebureaus handelen conform huidige wetgeving.

BKR neemt hier kennelijk nog een uitzonderingspositie in. Recentelijk heeft het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden geoordeeld dat ook BKR verantwoordelijk is voor verwijderingsverzoeken, samen met de kredietverstrekkers. Ook de Hoge Raad oordeelde in december 2021 dat de grondslag voor gegevensverwerking in het BKR het gerechtvaardigd belang is. Dat betekent dat betrokkene het recht van bezwaar heeft uit de AVG. Dit recht van bezwaar bestaat niet voor verwerkingen die uit een wettelijke plicht voortvloeien, voor consumentenbescherming is de gang naar KiFid en de Civiele Rechtbank onvoldoende. De Hoge Raad wijst er volledigheidshalve op dat betrokkene bij die verwerkingen andere middelen kan aanwenden om verwerkingen die disproportioneel uitpakken aan te vechten.

De Europese Commissie heeft hierin, en ook is middels een rechterlijke uitspraak, al duidelijkheid gegeven, ook zonder deze wetwijziging, dat de grondslag “gerechtvaardigd belang” inderdaad van toepassing is¹². De grondslag voor verwerking van persoonsgegevens is dus al geregeld in de AVG, specifiek in artikel 6, eerste lid, onder f. Dit valt onder “gerechtvaardigd belang”. Dit is volgens de VvKi en de Hoge Raad al voldoende om kredietregistraties te laten bestaan. Er is geen toegevoegde waarde voor de consument en de markt om hier met het huidige wetsvoorstel een wettelijke verplichting van te maken, evenmin als alle andere argumenten die worden gehanteerd. Ondanks uitspraken van rechtbanken in Nederland, en de terechtwijzingen vanuit de Europese Commissie, wil of kan de Autoriteit Persoonsgegevens deze duidelijkheid niet verschaffen.

Tot slot

De VvKi juicht alle initiatieven op het gebied van de schuldenproblematiek toe. Het voorgestelde wetsvoorstel zien wij ook als een initiatief in dit kader. Het is duidelijk dat VvKi geen voorstander is van deze nieuwe wet met veel risico's en nadelen voor consumenten en ook bedrijven, er zijn nog veel onduidelijkheden, en hierdoor mogelijk onjuistheden, op basis van het nu beoogde wetsvoorstel.

Een belangrijk argument is de machtspositie die BKR gaat innemen op het leven van de Nederlandse burgers. De overheid gaat via deze wet door middel van de AMVB procedure mede bepalen wie wel mag lenen en wie niet. Kredietverstrekkers zullen sturen op de database van BKR, omdat deze door de overheid een preferente positie wordt gegeven. Hierdoor wordt onnodig een gezonde marktwerking verstoort omdat een gelijk speelveld ontbreekt. Dit gaat te ver en mag nooit de bedoeling zijn.

Het door het wetsvoorstel creëren van één database met dergelijk verstreckende gevolgen voor burgers moet uiterst voorzichtig worden behandeld. Belangrijke overwegingen hieromtrent zijn onder andere

¹ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:HR:2021:1814>

² [BKR-registratie valt onder gerechtvaardigd belang bij gegevensverwerking - Recht.nl](#)

wie er toegang dienen te krijgen en het voorkomen van misbruik hiervan. In de huidige Memorie van Toelichting mist de zienswijzen van de twee belangrijkste autoriteiten, namelijk de AFM en de ACM, en daardoor geeft het wetsvoorstel met bijbehorende Memorie van Toelichting zoals deze er nu liggen onvoldoende waarborgen voor zowel de huidige spelers op de markt, consumenten en de financiële instellingen/kredietverstrekkers.

Mocht u naar aanleiding van deze reactie nog vragen hebben, dan is het Vvki uiteraard te allen tijde tot een nadere toelichting bereid. Deze reactie mag openbaar zijn.

Hoogachtend,

J. Zuidendorp
Voorzitter VvKi

M.P. Remmen
Secretaris VvKi

(dit stuk is digitaal ingediend en derhalve niet fysiek ondertekend)